

Una institució al servei de la llengua i la cultura catalanes

L'Anglo-Catalan Society

L' ANTONI SEGURA I MAS

L'estudi de la llengua i la cultura catalanes fora dels àmbits acadèmics dels Països Catalans és un fenomen poc conegut a casa nostra, tot i que durant la llarga nit de la dictadura franquista fou, precisament, en universitats estrangeres on millor es preservaren els estudis de català. En aquesta tasca va destacar des de molt aviat l'Anglo-Catalan Society, fundada el 1954 i que celebrà el seu primer Congrés a Oxford el 1955. La Societat era fruit d'una tasca lenta però constant de contactes i estades d'estudiosos catalans (Ferran Soldevila, Joan Triadú) com a lectors en universitats angleses. La relació s'havia iniciat abans de la Segona República i continuà després de la Guerra Civil amb les aportacions d'homes com el doctor Josep Trueta i Josep Maria Batista i Roca, que havia arribat a Londres el 1938 com a enviat especial del president Companys.

L'Anglo-Catalan Society va fer possible que un nombre creixent de professors universitaris britànics i irlandesos s'interessessin per la llengua i la cultura catalanes, "aquella civilització clandestina, com espontàniament la va anomenar un deixeble del professor Sloman després d'escoltar una conferència al Trinity College de Dublín (Joan Triadú, *Memòria personal de l'Anglo-Catalan Society*). Va permetre també regularitzar els intercanvis d'estudiants universitaris entre Catalunya i les illes Britàniques. Intercanvis als quals la dictadura imposava un to de clandestinitat que hom intentava contrastar amb l'organització d'una infraestructura mínima que fes més agradable i profitosa l'estada a Catalunya dels estudiants anglesos. Al mateix temps, l'Anglo-Catalan Society organitzava un congrés anual a la tardor en diferents universitats britàniques (Belfast, Birmingham, Cambridge, Nottingham, Oxford, Sheffield, Southampton, Swansea) i, entre 1967 i 1974, al Westfield College de la Universitat de Londres amb l'objectiu de "difondre i pagar per tots els mitjans possibles

la cultura catalana a la Gran Bretanya" (Geoffrey J. Walker, *The Anglo-Catalan Society, 1954-1993*). Paral·lelament, hom aportava ajuts per facilitar l'estada d'estudiants catalans a universitats angleses. Com recorda el professor Walker, amb el restabliment de la democràcia, la Societat fou encarregada, l'any 1984, de representar a la Gran Bretanya la Generalitat en tot el que es referia a les borses d'estudis i la mateixa Generalitat va finançar, a partir de l'any 1988, unes beques Batista i Roca per promoure "l'intercanvi d'acadèmics d'ambdós països a nivells superiors i en els camps de les humanitats i les ciències socials. El projecte [...] començà el 1991 amb set becaris britànics i catalans. El 1992 foren deu els becaris. I la dotació pòstuma del mateix Dr. Batista i Roca d'un *Visiting Fellowship* (acadèmic visitant) català al Fitzwilliam College de la Universitat de Cambridge serveix per reafirmar la presència catalana a aquella universitat".

Des de la seva fundació, a més dels congressos anuals, l'Anglo-Catalan Society ha promogut o col·laborat en esdeveniments relacionats amb la llengua, la història i la cultura catalana, destacant la seva participació en la fundació de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC), que va tenir lloc durant la celebració a Cambridge, l'abril de 1973, del III Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. També destaca la seva participació en el muntatge a la Hayward Gallery de Londres de l'exposició *Homenatge a Barcelona*, que poc després es muntava a Barcelona i la col·laboració amb la Fundació Congrés de Cultura Catalana. La Societat manté contactes regulars amb la North-American Catalan Society, la Deutsch-Katalanischen Gesellschaft, l'Associazione

XAVIER RAMIRO

Italiana di Studi Catalani i l'Associazione Française des Catalanistes, i també amb membres residents als Estats Units, el Canadà, Austràlia i Amèrica Llatina, i, òbviament, amb amics i col·laboradors residents als Països Catalans.

Els estudis de català gaudeixen, doncs, de bona salut a l'estranger i, actualment, en col·laboració amb l'àrea de llengua de l'Institut Ramon Llull (www.llull.com), promou l'ensenyament de la llengua i de la literatura catalana arreu del món a través d'una xarxa de lectors que abasta els següents països: Gran Bretanya (20), Alemanya (19), França (10), Itàlia (8), Estats Units (6), Argentina, Hongria, Polònia i Rússia (2) i Austràlia, Àustria, Bèlgica, Camerun, Canadà, Finlàndia, Holanda, Irlanda, Israel, Mèxic, Portugal, Romania, Suïssa i Uruguai (1). En total, 85 lectorats distribuïts en centres universitaris de vint-i-tres països. El govern d'Andorra manté un lectorat a la Universitat Carolina de Praga i dues universitats espanyoles (Múrcia i Saragossa) també compten amb un professor de català.

Certament, mai com fins ara els estudis de català havien estat tan ben representats en les universitats estrangeres. I, tanmateix, calen encara més esforços perquè una de les queixes més freqüents és la manca de contacte amb el país real, amb la llengua viva, que evoluciona constantment. En aquest sentit, les ajudes didàctiques i pedagògiques que es forneixen des dels Països Catalans són, sovint, poc representatives del país que es trobaran els estudiants estrangers quan vinguin a fer una estada entre nosaltres. D'altra banda, la presència del català en les universitats estrangeres contrasta amb el poc interès que desperta en les universitats espanyoles, la qual cosa posa en relleu, un

cop més, que els governs de Madrid no han assumit mai (ni durant la dictadura ni ara) que el català (i el gallec i el basc) també hauria de ser patrimoni comú en un Estat plurinacional i pluricultural. No cal dir que els esforços per mantenir vius els estudis de català a l'estranger provenen sempre dels Països Catalans (sobretot de Catalunya) i mai del ministeri de Cultura espanyol o dels Institutos Cervantes. Organismes que paguem amb els impostos de tots, però que només semblen tenir una llengua, la castellana.

Finalment, no voldria acabar aquest article sense fer esment de l'ajuda que m'han prestat, a l'hora de recopilar la informació, els amics Geoffrey J. Walker i Dominic Keown, professors de català a la Universitat de Cambridge, i Dídac Llorens, lector de català a la mateixa universitat. En ells vull retre un homenatge a tants estrangers i lectorats que es preocupen desinteressadament per la nostra llengua i la nostra cultura, fins i tot quan les circumstàncies eren molt més adverses que no pas ara. Gràcies.

• ANTONI SEGURA I MAS. CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA (UB)

Plantejament

FRANCESC CANDEL

Es tracta del plantejament, nus i desenllaç de la narrativa clàssica, que jo he utilitzat en el pròleg al llibre *Maig del 68 a París* de Víctor Mora i que Columna va posar als aparadors. El 17 de gener del 1969 érem a Madrid fent avantsala. Faltaven set dies perquè es proclamés l'"Estat d'excepció" a Espanya, eufemisme de l'"Estat de setge". Nosaltres no érem tan perspicaços per poder augurar-lo. També havien intentat llançar per una finestra el rector de la Universitat de Barcelona. Nosaltres havíem anat a Madrid perquè a Víctor

Mora li havien segrestat aquest llibre. A l'Espanya intel·lectual d'aleshores regnava una senyora anomenada Censura que als escriptors no ens estimava gens. Va funcionar durant tot el franquisme. Primer la del llapis vermell. Els editors li enviaven els seus llibres i ella, amb llapis d'aquest color, marcava tot el que no es podia publicar. S'adjuntava un lacònic full que deia supprimeixi's el que s'indica a les pàgines tal i tal. El full no ostentava cap anotació que pogués ser algun dia testimoni acusador de tals genocidis. A vegades, el frag-

ment tal i tal era tot el llibre en qüestió. La segona censura, la de la llei Fraga, intentant ser casuística va resultar pitjor que la primera. Abusant de l'eufemisme, la censura va deixar de ser censura i va passar a ser "consulta voluntària", com corresponia a un règim que ja no era una dictadura, sinó una "democràcia orgànica". El Mercat Comú europeu no s'empassava aquestes enganyifès de Fraga Iribarne. El ministeri d'Informació i Turisme era el de Censura, un altre eufemisme; Informació censurava i Turisme mai hem sabut què dimonis pintava en totes aquelles martingales, com no fos la del simple palliatiu. Els ministeris tenien un aire faraònic. El d'Informació i Turisme, i a l'enorme vestibul de l'entrada, ostentava una ampullosa pintura al fresc, un mural en el qual es llegia això en llatí: "En la informació hi ha la veritat" (*Informatio veritatis* o una

cosa així). Representava l'Anunciació de Maria i l'arcàngel sant Gabriel informant la Mare de Déu de la seva espera. Al costat, uns escriptors escrivien en grans llibres. Es notava que eren escriptors espanyols d'antany per les cares famèliques, llargues i serioses que feien. No crec que els del ministeri els haguessin encarregat així, però a l'artista li haurien sortit d'aquesta manera. Vam pujar al sisè pis. Aquell dia vam fer avantsala, cansant-nos d'esperar. Al passadís d'aquelles dependències penjaven retrats de Quevedo, Gracián, Unamuno, Baroja, Valle Inclán, Ortega y Gasset... La majoria, si haguessin viscut aquells dies, haurien estat perseguïts i sancionats com Víctor Mora, a mi i a tants escriptors més. Nosaltres, els de l'avantsala, érem l'editor Ramon Bachs, de l'Editorial Dima, Víctor Mora i jo. Armonia Rodríguez, que havia vingut amb nosaltres, s'havia quedat a l'hotel.